

Sygn. akt I CSKP 236/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Paweł Grzegorzcyk
SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa T. Z.
przeciwko Skarbowi Państwa - Prezydentowi m. W.
o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 9 września 2021 r.,
skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 4 lipca 2019 r., sygn. akt V ACa [...],

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. nie obciąża powoda kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację powoda T. Z. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 24 stycznia 2018 r. oddalającego powództwo o zobowiązanie Skarbu Państwa - Prezydenta m. W. do złożenia

oświadczenia woli w przedmiocie wykupienia od powoda nieruchomości stanowiącej działkę ewidencyjną nr 98, o powierzchni 2016 m², położoną w W., objętej księgą wieczystą nr [...], za cenę 900 000 zł.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powód jest następcą prawnym W. Z., który zakupił przedmiotową nieruchomość w dniu 5 sierpnia 1940 r. i według Szczegółowego planu sytuacyjnego projektowanego zabudowania części gruntów Leśnictwa Zastów, wydzielonych z „D.” pod nazwą W., w gminie W., uchwalonego przez Wydział Powiatowy Sejmiku [...] w dniu 1 września 1933 r. i zatwierdzonego przez Wojewodę [...] w dniu 23 czerwca 1934 r., przedmiotowa nieruchomość była położona w obszarze przeznaczonym pod indywidualne budownictwo mieszkaniowe. Z kolei po podjęciu przez Naczelną Radę Odbudowy m. W. w dniu 15 września 1948 r., na podstawie art. 5 ust. 2 dekretu z dnia 2 kwietnia 1946 r. o planowanym zagospodarowaniu przestrzennym kraju (Dz. U. Nr 16, poz. 109, ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Odbudowy z dnia 11 grudnia 1947 r. w sprawie trybu postępowania przy sporządzaniu planów zagospodarowania przestrzennego dla obszaru m. W. i [...] Zespołu Miejskiego oraz zawieszenia rozpatrywania wniosków o zmianę przeznaczenia terenów i dokonywania inwestycji na tym obszarze (Dz. U. Nr 74, poz. 479 ze zm.), uchwały w przedmiocie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru części osiedla pod nazwą W., ogłoszonej w MP z 1948 r., Nr 71, poz. 611 nieruchomość ta znalazła się na terenie przeznaczonym pod zalesienie. W kolejnych planach zagospodarowania przestrzennego przeznaczenie to nie zmieniło się. Mianowicie w planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego m. W., zatwierdzonym uchwałą Rady Narodowej m. W. nr [...] z dnia 6 grudnia 1982 r., nieruchomość powoda została przeznaczona pod lasy i parki leśne z wiodącą funkcją leśną, zaś według obowiązującego do 31 grudnia 2003 r. miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego m. W., zatwierdzonego uchwałą nr [...] Rady m. W. z dnia 28 września 1992 r., obszar, w obrębie którego znajduje się ta nieruchomość został zaliczony do strefy ekologicznej miasta, oznaczonej literą O, dla której obowiązywały zakazy m.in. tworzenia nowych zespołów budownictwa mieszkaniowego, uszczuplania zwartych kompleksów lasów i gruntów leśnych, a także nakaz traktowania wszelkich inwestycji jako mogących spowodować

pogorszenia stanu środowiska. Jednocześnie plan ten ustalał objęcie wszystkich lasów na terenie m. W. statusem „lasów ochronnych”, dopuszczając możliwość pozbawienia ich takiego statusu w obszarze stref funkcjonalnych innych niż strefa ekologiczna oraz w obszarze O-54 w granicach określonych na rysunku planu, a dotyczących Z. i W..

Uchwałą Rady Narodowej m. W. z dnia 17 grudnia 1987 r. został utworzony M., którego część stanowi kompleks leśny „P.”, obejmujący nieruchomość powoda. Obecnie status prawny M. określony jest przez rozporządzenie nr 13 Wojewody [...] z dnia 4 kwietnia 2005 r. w sprawie M., opisujące m.in. jego granice oraz zakazy obowiązujące na tym obszarze. Decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 18 listopada 1996 r. przekazano lasy i grunty leśne, w tym nieruchomość powoda, w bezterminowe i bezpłatne użytkowanie m. W.. Począwszy od 1 stycznia 2004 r. dla terenu, na którym zlokalizowana jest przedmiotowa nieruchomość brak jest aktualnego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Powód od 1991 r. bezskutecznie występował do organów m. W. z wnioskami o pozwolenie na budowę na przedmiotowej nieruchomości budynku mieszkalnego bądź letniskowego, a także o wydanie działki zamiennej o podobnych charakterystykach lub wypłacenie odszkodowania za drastyczne obniżenie jej wartości w związku ze zmianą przeznaczenia, ewentualnie wykupienie jej przez Skarb Państwa.

Sąd Okręgowy, w kontekście wskazanej przez powoda podstawy prawnej dochodzonego roszczenia, wyjaśnił że art. 2, art. 8 ust. 1 i 2 i art. 21 ust. 2 Konstytucji RP, zawierają jedynie normy o podstawowym charakterze i wymagają one uzupełnienia oraz konkretyzacji w normach niższego rzędu, przede wszystkim ustawowych i to dla organów prawotwórczych wynika z tego obowiązek wydawania aktów prawnych rozwijających postanowienia Konstytucji. Przepisy Konstytucji RP oraz art. 1 Protokołu 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1995 r. Nr 36, poz. 175 ze zm.; dalej: „Protokół do Konwencji”) w zw. z art. 87 i 91 Konstytucji RP nie zawierają norm pozwalających

na skonstruowanie na ich podstawie roszczenia o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że obowiązujące - w chwili zmiany przeznaczenia przedmiotowej nieruchomości (1948 r.) - przepisy, w szczególności art. 62 § 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. Kodeks zobowiązań, nie przewidywały możliwości wykupienia od właścicieli nieruchomości, które zostały objęte ograniczeniami. Następnie wyłączenie możliwości jej zabudowy zostało usankcjonowane w kolejnych aktach prawnych, a dopiero późniejsze przepisy umożliwiły właścicielom nieruchomości objętych takimi ograniczeniami dochodzenie roszczeń w powyższym zakresie.

Sąd pierwszej instancji odwołując się do regulacji zawartej w art. 8 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085; dalej: „u.w.p.o.ś.”), stwierdził, że nie występuje luka w regulacji podkonstytucyjnej, gdyż powołany przepis przywidywał możliwość dochodzenia roszczeń związanych z ograniczeniami sposobu korzystania z nieruchomości, powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy - Prawo ochrony środowiska na zasadach dotychczasowych, zaś zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska (jedn. tekst: Dz. U. z 1994 r., Nr 49, ze zm.; dalej: „u.o.k.ś.”), którą zastąpiła ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zm.; dalej: „p.o.ś.”), właściciel nieruchomości mógł żądać wykupu lub zamiany nieruchomości na inną, co uzależnione było od jej położenia w strefie ochronnej (art. 71 ust. 1) lub na obszarze objętym ochroną (art. 72), albo na terenach zieleni miejskiej lub w obrębie parku wiejskiego, jeżeli korzystanie z nieruchomości w dotychczasowy sposób związane byłoby z istotnymi ograniczeniami lub utrudnieniami. Niemniej jednak roszczenia z tego tytułu uległy przedawnieniu z dniem 30 czerwca 2004 r., na co powołał się pozwany.

Podstawy prawnej roszczenia powoda nie mógł stanowić art. 36 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 741; dalej: „u.p.z.p.”), ponieważ dla obszaru, na którym jest położona nieruchomość powoda nie został uchwalony miejscowy

plan zagospodarowania przestrzennego, a zatem nie można mówić o utrzymaniu w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego - uchwalonym pod rządą aktualnie obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym - przeznaczenia tej nieruchomości pod zalesienie, a wobec tego zaistniała sytuacja nie została objęta wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 grudnia 2014 r., K 50/13. Poza tym adresatem żądań opartych na powyższym przepisie jest gmina, co podważa legitymację procesową bierną Skarbu Państwa.

Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy, jak również jego argumentację prawną. Podkreślił, że powołany wyrok Trybunału Konstytucyjnego przemawia przeciwko zapatrywaniu powoda co do możliwości wykreowania jego roszczenia w oparciu o przepis art. 36 ust. 1 u.p.z.p. z uwzględnieniem stwierdzonej niekonstytucyjności tego przepisu.

W kwestii bezpośredniego stosowania Konstytucji Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że może to mieć miejsce wówczas, gdy dana materia nie jest unormowana ustawowo a norma konstytucyjna jest skonkretyzowana w stopniu pozwalającym na samoistne jej zastosowanie. Z kolei odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 8 u.w.p.o.ś. powołał się na pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 26 marca 2009 r., I CSK 312/08, zgodnie z którym art. 84 ust. 1 u.o.k.ś., jak również wspomniany art. 8, nie dają podstaw do różnicowania ograniczeń lub utrudnień w korzystaniu z nieruchomości położonej w obszarze objętym ochroną, o której mowa w art. 72 u.o.k.ś., w zależności od tego, czy ograniczający własność środek ochrony przyrody został podjęty po wejściu w życie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska, czy też przed tą datą - jeżeli po tej dacie był on kontynuowany. Zdaniem Sądu Apelacyjnego art. 84 ust. 1 u.o.k.ś. w zw. z art. 8 u.w.p.o.ś. dotyczył nie tylko ograniczeń wynikających z objęcia nieruchomości jedną z form ochrony przyrody, lecz także sytuacji, gdy takie ograniczenia są wynikiem uchwalenia planów zagospodarowania przestrzennego, w których przewidziano zalesienie, bowiem tego rodzaju przeznaczenie jest formą ochrony przewidzianej w obowiązującej w 1948 r. ustawy z dnia 10 marca 1934 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 31, poz. 274; dalej: „ustawa z dnia 10 marca 1934 r.”). Sąd drugiej instancji zwrócił ponadto uwagę, że podobne stanowisko,

w zbliżonym stanie faktycznym, zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 1 grudnia 2010 r., I CSK 86/10.

W skardze kasacyjnej powód zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o jego uchylenie oraz poprzedzającego wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Zarzucił: I. naruszenie prawa materialnego, tj. 1) art. 8 u.w.p.o.ś w zw. z art. 84 ust. 1 u.o.k.ś. przez: a) przyjęcie, że regulacja ta znajduje zastosowanie do roszczeń o wykup nieruchomości, z których niemożliwe było korzystanie zgodnie z dotychczasowym przeznaczeniem, w sytuacji gdy art. 84 u.o.k.ś. stanowił podstawę roszczenia wyłącznie tych właścicieli nieruchomości, którzy nie mogli korzystać z nich zgodnie z dotychczasowym sposobem korzystania, pomijając grupę właścicieli nieruchomości, w tym powoda, którzy nie mogli korzystać ze swoich nieruchomości zgodnie z dotychczasowym przeznaczeniem, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie tych przepisów i przyjęcie, że stanowiły one drogę prawną dochodzenia roszczenia przez powoda i uwzględnienie zarzutu przedawnienia; b) przyjęcie, że powyższe przepisy znajdują zastosowanie wówczas, gdy podstawę ograniczeń w korzystaniu z nieruchomości stanowił miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, a nie rozporządzenie lub akt prawa miejscowego wydany na podstawie przepisów o ochronie środowiska lub ochrony przyrody, co stanowi o błędnym zmieszaniu dwóch reżimów odpowiedzialności z ustaw planistycznych i ustaw dotyczących ochrony środowiska; 2) art. 36 ust. 1 pkt 2 u.p.z.p. w zw. z art. 64 k.c. i art. 1047 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 21 ust. 2 i art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP i zasadą sprawiedliwości społecznej wynikającą z art. 2 Konstytucji RP, współstosowanymi z regulacjami ustawowymi na podstawie art. 8 ust. 2 Konstytucji RP w zw. z art. 1 Protokołu do Konwencji, współstosowanym na podstawie art. 91 ust. 1 Konstytucji RP, na skutek przyjęcia, iż na podstawie powołanych przepisów nie można skonstruować podstawy prawnej roszczenia o wykup nieruchomości, z której korzystanie zgodnie z dotychczasowym przeznaczeniem jest niemożliwe wobec zmiany przeznaczenia na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uchwalonego przed 1 stycznia 1995 r., polegającej na zmianie przeznaczenie z nieruchomości

o charakterze budowlanym na nieruchomość podlegającą zalesieniu, ze względu na niespełnienie przesłanek z art. 36 ust. 1 pkt 2 u.p.z.p. w sytuacji wystąpienia pominięcia legislacyjnego dla roszczenia powoda, wymagającego współstosowania niepełnych regulacji ustawowych i regulacji zapewniających ochronę prawa własności wynikających z Konstytucji i Protokołu do Konwencji; 3) art. 190 ust. 1 Konstytucji RP przez jego niewłaściwe zastosowanie i dokonanie wykładni art. 36 ust. 1 pkt 2 u.p.z.p. w sposób odmienny od ostatecznego i wiążącego wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 grudnia 2014 r., sygn. akt K 50/13 i pominięcie zawartych w tym wyroku wskazówek co do samodzielnego rozstrzygania nasuwających się wątpliwości interpretacyjnych i aplikacyjnych w taki sposób, aby umożliwić wierność konstytucyjnym standardom ochrony praw jednostki; 4) art. 1 Protokołu do Konwencji przez przyjęcie, że przepis ten nie może stanowić samodzielnej podstawy roszczeń właścicieli, domagających się rekompensaty z tytułu zmiany przeznaczenia z nieruchomości o charakterze budowlanym na podlegającą zalesieniu na mocy miejscowego planu uchwalonego w dniu 15 września 1948 r. w sytuacji, gdy ograniczenia wprowadzone tym planem na nieruchomości nadal trwają, a powód nie uzyskał z tego tytułu jakiegokolwiek rekompensaty; 5) art. 91 ust. 2 Konstytucji RP w zw. z art. 1 Protokołu do Konwencji przez odmowę bezpośredniego, samodzielnego zastosowania regulacji wynikającej z ratyfikowanej umowy międzynarodowej w sytuacji sprzeczności przepisu ustawy z aktem wyższego rzędu, choć obowiązek bezpośredniego stosowania przepisów ratyfikowanej umowy międzynarodowej przez sądy orzekające statuuje Konstytucja RP; 6) art. 8 ust. 2 i art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji RP przez odmowę bezpośredniego zastosowania regulacji Konstytucji normującej ochronę prawa własności w sytuacji, gdy Konstytucja nakłada na sądy orzekające obowiązek jej bezpośredniego stosowania; 7) art. 45 ust. 1 Konstytucji RP polegające na nieuwzględnieniu prawa powoda do sprawiedliwego wyroku; 8) art. 5 k.c. przez oddalenie powództwa w sytuacji, gdy uwzględnienie zarzutu przedawnienia roszczenia nosi znamiona nadużycia prawa i pozostaje w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego; II. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 316 k.p.c. wobec nieuwzględnienie stanu rzeczy wynikającego z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 grudnia 2014 r.,

sygn. akt K 50/13 istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy, a także art. 102 k.p.c. przez obciążenie powoda zwrotem kosztów zastępstwa procesowego strony przeciwnej w całości w sytuacji, gdy precedensowy charakter sprawy oraz zasady słuszności i sprawiedliwości społecznej, w szczególności zaś fakt, że to działania organów państwowych doprowadziły do pominięcia legislacyjnego, uzasadniały brak obciążenia powoda tymi kosztami.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. określa podstawę rozstrzygnięcia, czyli stan rzeczy (dotyczący stanu prawnego, jak i stanu faktycznego opartego na dowodach zaoferowanych przez strony) istniejący w chwili zamknięcia rozprawy apelacyjnej. Wbrew stanowisku skarżącego Sąd Apelacyjny, na kanwie stanu faktycznego sprawy i żądania pozwu, odniósł się do konsekwencji prawnych wynikających z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 grudnia 2014 r., K 50/13 (OTK-A nr 11, poz. 121).

W odniesieniu do zarzutów naruszenia prawa materialnego rozważania należy rozpocząć od analizy przepisów, powołanych w podstawach kasacyjnych, które były eksponowane przez powoda jako źródło roszczenia o zobowiązanie pozwanego Skarbu Państwa do złożenia oświadczenia o odpłatnym nabyciu przedmiotowej nieruchomości (wykupu). W uzasadnieniu pozwu podstawę prawną dochodzonego roszczenia powód identyfikował z art. 21 ust. 2 w zw. z art. 2, art. 8 ust. 1 i 2 oraz art. 1 Protokołu do Konwencji, a także art. 36 ust. 1 pkt 2 u.p.z.p. Ponadto w skardze kasacyjnej powód powołuje jeszcze art. 31 ust. 3 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Zgodnie z art. 8 ust. 2 Konstytucji, przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej. Zasada ta oznacza, że norma konstytucyjna może stanowić podstawę prawną roszczenia, jeżeli jest skonkretyzowana w stopniu pozwalającym na samoistne zastosowanie (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 listopada 2001 r., K 36/01, OTK-A 2001, nr 8, poz. 255 i z dnia 23 września 2003 r., K 20/02, OTK - A 2003, nr 7, poz. 76, oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2003 r., V CK 344/02, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 119 i z dnia 8 stycznia 2009 r., I CSK 482/08, nie publ.).

Bezpośrednie stosowanie Konstytucji może polegać na traktowaniu norm i zasad Konstytucji jako wyłącznej podstawy rozstrzygnięcia w sprawie indywidualnej albo jako współstosowanie normy (zasady) Konstytucyjnej i odpowiednich norm ustawowych, która ma miejsce wtedy, gdy dana materia jest jednocześnie uregulowana częściowo w Konstytucji i w ustawie. W tym ostatnim przypadku ustalenie właściwego sensu normy ustawowej następuje za pomocą normy Konstytucyjnej.

Powołane w podstawach kasacyjnych przepisy, ze względu na ich ogólnikowość (dotyczy to wymienionych przepisów konstytucyjnych i art. 1 Protokołu do Konwencji) oraz regulacje odnoszące się do innego podmiotu prawa publicznego (art. 36 ust. 1 pkt 2 u.p.z.p.) oceniane łącznie nie pozwalają jednak na wyprowadzenia z nich podstawy prawnej dla materialnego roszczenia o wykup nieruchomości kierowanego w stosunku do Skarbu Państwa. W ramach działalności judykacyjnej sąd dokonuje interpretacji przepisów prawa, wypełniając także luki w prawie. Nie może natomiast w celu rozstrzygnięcia indywidualnej sprawy tworzyć norm prawnych, które skądinąd mogłyby być albo są pożądane. Jest to bowiem sfera zastrzeżona dla działalności prawodawczej, którą realizują inne organy państwowe.

Na gruncie art. 64 k.c. przyjmuje się, że obowiązek złożenia oświadczenia woli dotyczy przypadków, gdy jest w wystarczającym stopniu skonkretyzowany przed względem podmiotowym i przedmiotowym, tj. określa podmiot zobowiązany oraz treść oświadczenia (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2004 r., IV CK 519/03, nie publ. z dnia 13 stycznia 2012 r., I CSK 143/11 nie publ. i z dnia 19 stycznia 2018 r., I CSK 228/17, nie publ.), przy czym w odniesieniu do roszczeń wynikających z ustawy możliwa jest ich konkretyzacji przez sąd (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2006 r., III CSK 46/06, nie publ., z dnia 20 czerwca 2002 r., I CKN 341/01, nie publ., z dnia 25 lutego 2016 r., III CSK 137/15, nie publ.).

Własność może być ograniczona tylko w drodze ustawy i tylko w zakresie, w jakim nie narusza ona istoty prawa własności (art. 64 ust. 3 Konstytucji). Wywłaszczenie jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy jest dokonywane na cele publiczne za słusznym odszkodowaniem (art. 21 ust. 2 Konstytucji). Ograniczenia

w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanowione tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej albo wolności i prawa innych osób (art. 31 ust. 3 Konstytucji).

Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji) i każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji).

Zgodnie z art. 1 Protokołu do Konwencji, każda osoba fizyczna i prawna ma prawo do niezakłóconego poszanowania swojego mienia i nikt nie może być pozbawiony swojej własności, chyba że w interesie publicznym i na warunkach przewidzianych przez ustawę oraz zgodnie z ogólnymi zasadami prawa międzynarodowego, z tym że postanowienia te nie naruszają prawa państwa do stosowania takich ustaw, jakie uzna za konieczne do uregulowania sposobu korzystania z własności zgodnie z interesem powszechnym lub w celu zabezpieczenia uiszczenia podatków albo innych należności lub kar pieniężnych.

Jeżeli w związku z uchwaleniem planu miejscowego albo jego zmianą korzystanie z nieruchomości lub jej części w dotychczasowy sposób lub zgodnie z dotychczasowym przeznaczeniem stało się niemożliwe lub istotnie ograniczone, właściciel może żądać od gminy wykupienia nieruchomości lub jej części (art. 36 ust. 1 pkt 2 u.p.z.p.).

Z treści przywołanych przepisów Konstytucji oraz przepisu Protokołu do Konwencji, a także ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w kontekście podstawy faktycznej powództwa przyjętej przez Sądy *meriti* za podstawę rozstrzygnięcia, nie sposób wykreować normatywnego roszczenia o zobowiązanie Skarbu Państwa do złożenia oświadczenia o wykupie nieruchomości, której przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, począwszy od 1948 r., uległo zmianie w ten sposób, że utraciła ona dotychczasowy charakter budowlany na rzecz leśnego z zakazem zabudowy i innymi ograniczeniami w korzystaniu.

Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, iż zaniechanie legislacyjne, w tym wynikające z konieczności wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego niekonstytucyjność określonego przepisu, może rodzić roszczenie odszkodowawcze, a nie roszczenie o zobowiązanie do złożenia przez Skarb Państwa określonego oświadczenia woli (w tym wypadku o odpłatny wykup nieruchomości przeznaczonej na cel publiczny), które wymaga regulacji ustawodawczej określającej zwłaszcza podmiot prawa publicznego, który będzie obciążony tym obowiązkiem. W Konstytucji nie ma przepisu, który nakładałby na Skarb Państwa generalny obowiązek wykupu nieruchomości, gdy do zmiany jej dotychczasowego przeznaczenia na cele prywatne na rzecz wykorzystania jej na cele publiczne, doszło w stanie prawnym, który nie przewidywał dla właściciela jakichkolwiek roszczeń z tym związanych.

Do zmiany przeznaczenia przedmiotowej nieruchomości doszło w 1948 r., a zatem w czasie kiedy funkcjonowały jeszcze jednostki samorządu terytorialnego, bowiem zostały one zniesione dopiero ustawą z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej (Dz. U. Nr 14, poz. 130. Stosownie do art. 32 tej ustawy na skutek zniesienia dotychczasowych związków samorządu terytorialnego (ust. 1) ich majątek z mocy prawa stał się majątkiem Państwa (ust. 2). Nadto do 29 kwietnia 1949 r. obowiązywała ustawa z dnia 10 marca 1934 r. o ochronie przyrody, która w art. 17 przewidywała dla właściciela nieruchomości roszczenie odszkodowawcze od Skarbu Państwa, jeżeli na skutek wprowadzenia ochrony nastąpiła istotna zmiana w jej dotychczasowym sposobie używania lub użytkowania.

Na gruncie art. 1 Protokołu do Konwencji, Europejski Trybunał Praw Człowieka wypowiadał się już wielokrotnie (zob. np. wyroki z dnia 23 września 1982 r., nr 7152/75, *Sporrong i Lönnroth przeciwko Szwecji*, z dnia 30 października 1991 r., nr 11796/85, *Wiesinger przeciwko Austrii*, z dnia 6 listopada 2007 r., nr 22531/05, *Bugajny i inni przeciwko Polsce*, z dnia 7 grudnia 2010 r., nr 27480/02, *Tarnawczyk przeciwko Polsce*, z dnia 29 listopada 2011 r., nr 9072/02, *Wiśniewski przeciwko Polsce*), jednak w oparciu o przedstawioną wykładnię tego przepisu nie sposób przyjąć, iż jego naruszenie wskutek zaniechań legislacyjnych może

stanowiąc samodzielne źródło roszczenia o wykup nieruchomości przez określony podmiot prawa publicznego.

Przepis art. 36 ust. 1 pkt 2 u.p.z.p. nie może stanowić podstawy do zastosowania analogii w celu skonstruowania roszczenia o wykup w stosunku do Skarbu Państwa.

Przez lukę w prawie rozumie się taki stan, gdy dla konkretnego stosunku społecznego, który nie jest prawnie obojętny, ani nie został przez prawodawcę uznana za nie podlegający unormowaniu prawnemu, nie ma normy prawnej czy to wyraźnej, czy to dającej się wyprowadzić w drodze wykładni. Metodą służącą do usunięcia luk w prawie jest analogia z ustawy (*analogia legis*) albo z prawa (*analogia iuris*). Pierwsza z nich polega na tym, że do danego stosunku prawnego stosuje się normę prawną, która dotyczy wprowadzie innego, ale podobnego stanu faktycznego; chodzi o podobieństwo prawne, czyli o stwierdzenie, że różnice w stanie faktycznym dotyczą elementów nieistotnych z punktu widzenia celu dyspozycji prawnej i tzw. *ratio legis (ubi eadem legis ratio ibi eadem dispositio)*. W drugim przypadku, tj. gdy brak jest normy, która by nadawała się do analogicznego zastosowania, stosowanie analogii polega na poszukiwaniu rozstrzygnięcia w ogólnych zasadach obowiązującego porządku prawnego, by w ten sposób zapewnić spójność systemu prawnego.

Jak wspomniano przepis art. 36 ust. 1 pkt 2 u.p.z.p. legitymację bierną przypisuje gminie a nie Skarbowi Państwa, a ponadto dotyczy sytuacji, gdy został uchwalony plan miejscowy, a tymczasem począwszy od 1 stycznia 2004 r. dla terenu, na którym zlokalizowana jest przedmiotowa nieruchomość, brak jest aktualnego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. W związku z czym nie może być mowy o podobieństwie prawnym, zaś ogólne zasady obowiązującego porządku prawnego wynikające z przywołanych przepisów Konstytucji, Protokołu do Konwencji nie pozwalają na wyprowadzenie roszczenia skonkretyzowanego w żądaniu pozwu.

Przyjmuje się, że jedną z form bezpośredniego stosowania Konstytucji przez sądy jest oparcie wyroku na stanowisku wyrażonym w orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego. W wyroku z dnia 18 grudnia 2014 r., K. 50/13, Trybunał

Konstytucyjny uznał za niekonstytucyjny art. 36 ust. 1 u.p.z.p. w zakresie, w jakim wyłącza roszczenia właścicieli lub użytkowników wieczystych, których nieruchomości zostały przeznaczone na cel publiczny w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego obowiązującym 31 grudnia 1994 r., jeśli takie przeznaczenie zostało utrzymane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uchwalonym pod rządem aktualnie obowiązującej ustawy. W uzasadnieniu stwierdził, że wyrok ten dotyczy pominięcia legislacyjnego, które prowadzi do nieuzasadnionego konstytucyjnie zróżnicowania sytuacji właścicieli, zaś w następstwie jego wydania nie występuje skutek derogacyjny, lecz powstaje obowiązek uzupełnienia ustawy w taki sposób, by odpowiednie roszczenia przysługiwały nie tylko właścicielom dotkniętym zmianami uchwalonymi po raz pierwszy pod rządem aktualnie obowiązującej ustawy, ale także tym, których nieruchomości zostały przeznaczone na cele publiczne przed wejściem w życie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89, poz. 415 ze zm.), przy czym w okresie poprzedzającym stosowną interwencję ustawodawcy, stosujące prawo sądy orzekające po tym wyroku powinny same rozstrzygać nasuwające się im wątpliwości interpretacyjne i aplikacyjne w taki sposób, aby umożliwić wierność konstytucyjnym standardom ochrony praw jednostki. Trybunał dostrzegł też, że uzupełnienie ustawy nie może nastąpić przez proste rozszerzenie zakresu art. 36 ust. 1 u.p.z.p., czy odesłanie do niego w innym przepisie.

Artykuł 36 ust. 1 u.p.z.p., który był przedmiotem oceny konstytucyjnej, przyznaje właścicielom albo użytkownikom wieczystym w stosunku do gminy roszczenie odszkodowawcze (pkt 1) albo roszczenie o wykup (pkt 2), jeżeli w związku z uchwaleniem planu miejscowego albo jego zmianą korzystanie z nieruchomości lub jej części w dotychczasowy sposób lub zgodny z dotychczasowym przeznaczeniem stało się niemożliwe bądź istotnie ograniczone. Z powołanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego wynika więc, że niekonstytucyjne jest pozbawienie właścicieli albo użytkowników wieczystych roszczeń odszkodowawczych albo roszczeń o wykup, w przypadku gdy ich nieruchomości zostały przeznaczone na cel publiczny w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego obowiązującym 31 grudnia 1994 r., o ile takie

przeznaczenie zostało utrzymane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uchwalonym pod rządem aktualnie obowiązującej ustawy, czyli ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Oba roszczenia, tj. roszczenie o wykup i roszczenie odszkodowawcze, nie są tożsame. Jakkolwiek są to roszczenia majątkowe, pierwsze z nich, w przeciwieństwie do drugiego, przybiera formę niepieniężną, zaś wydany w następstwie jego uwzględnienia wyrok ma charakter konstytutywny, natomiast wyrok uwzględniający roszczenie odszkodowawcze wywiera skutek deklaratoryjny.

Specyfika roszczeń o wykup, czyli o zobowiązanie do złożenia określonego oświadczenia woli, ich rodzajowa, jakościowa i ilościowa odmienność w stosunku do roszczenia odszkodowawczego, implikuje konieczność wprowadzenia rozwiązań ustawodawczych określających podmiot czy podmioty prawa publicznego zobowiązane do wykupu i proporcje udziałowe, w jakich obowiązane byłyby ewentualnie do nabycia określonych nieruchomości i zapłaty ceny nabycia. Podstawy aksjologiczne dla roszczenia o zobowiązanie do złożenia określonego oświadczenia woli są bardziej złożone niż dla roszczenia odszkodowawczego, które łatwiej jest powiązać z zachowaniem określonego podmiotu prawa publicznego. W przypadku roszczeń o wykup nieruchomości prywatnych przeznaczonych na cele publiczne istotne są też uwarunkowania społeczno-gospodarcze, których uwzględnienie wymaga wprowadzenia abstrakcyjnych norm. Wyważenie w tej materii interesów i obowiązków podmiotów prawa publicznego nie może nastąpić w ramach funkcji judykacyjnych, lecz funkcji ustawodawczych właściwych organów państwowych. Wynika to z faktu, że problem dotyczy nieruchomości, co do których zmiany w ich przeznaczeniu miały miejsce w określonych realiach ustrojowo - politycznych i strukturalnego ukształtowania władzy publicznej, odmiennych od tych, które nastąpiły po 1989 r. Z drugiej strony trzeba pamiętać, że w wielu przypadkach nieruchomości te znajdują się na obszarach jednostek samorządu terytorialnego i służą realizacji przede wszystkim lokalnych celów publicznych. W stanie faktycznym sprawy, jak już była o tym mowa, pierwsza zmiana przeznaczenia przedmiotowej nieruchomości nastąpiła w 1948 r., kiedy jeszcze funkcjonowały jednostki samorządu terytorialnego jako odrębne podmioty prawa publicznego.

Jednym z komponentów modelu racjonalnego tworzenia prawa jest cel wprowadzenia danej regulacji prawnej. Racjonalna działalność prawodawcza opiera się na założeniu wartości celu, którego wyrazem jest odwołanie się do określonych założeń aksjologicznych, których podłożem jest szczególny rodzaj spraw. Założony przez prawodawcę cel powinien być ustalony w stopniu dostatecznie precyzyjnym dla doboru środków służących jego realizacji. Do podstawowych obowiązków w działalności ustawodawcy, w ramach realizacji wielu celów implikowanych wprowadzanymi zmianami legislacyjnymi, należy usuwanie ewentualnych konfliktów pomiędzy tymi celami. Konflikt taki zachodzi, gdy realizacja jednego z celów wyklucza logicznie lub prakseologicznie realizację innego celu, lub co najmniej utrudnia jego realizację.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził w uzasadnieniu powołanego wyroku, że w razie uchwalenia planu miejscowego, pod rządą ustawy z dnia 27 marca 2003 r., w którym zostanie utrzymane przeznaczenie danej nieruchomości na cele publiczne określone w planie zagospodarowania przestrzennego obowiązującym 31 grudnia 1994 r., obowiązkiem zadośćuczynienia roszczeniom właścicieli nie powinna być obciążona wyłącznie gmina; na powyższy problem zwrócono uwagę także w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. uzasadnienie wyroku z dnia 27 marca 2014 r., III CSK 161/13, nie publ.). W kolejnych fragmentach motywów wyroku Trybunał Konstytucyjny nie wyklucza możliwości wprowadzenia przez prawodawcę, w sygnalizowanych zmianach ustawodawczych będących konsekwencją tego wyroku, ograniczeń w stosunku do regulacji zawartej w art. 36 ust. 1 u.p.z.p. w odniesieniu do wspomnianej grupy właścicieli.

W takich realiach prawnych, gdy ustawodawca nie wykonał wyroku Trybunału Konstytucyjnego, miarodajnym roszczeniem byłoby roszczenie odszkodowawcze, w ramach oceny którego sąd mógłby w stanie faktycznym konkretnej sprawy dokonać podziału odpowiedzialności odszkodowawczej pomiędzy Skarb Państwa i jednostkę samorządu terytorialnego, ewentualnie obowiązkiem odszkodowawczym, z uwagi na szczególne okoliczności faktyczne, obciążyć tylko jeden podmiot publiczny. Jednak głębsza analiza prawna w tym przedmiocie - w niniejszej sprawie - nie jest konieczna, gdyż po pierwsze, powód wystąpił z roszczeniem o wykup, zatem z innym roszczeniem niż odszkodowawcze,

co do którego orzekanie byłoby sprzeczne z nakazem wyrażonym w art. 321 k.p.c., a po drugie, od 1 stycznia 2004 r. dla terenu, na którym zlokalizowana jest przedmiotowa nieruchomość, brak jest miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Oczywiście brak uchwalenia przez gminę planu miejscowego przez długi czas, w sytuacji gdy nieruchomość nadal faktycznie dotykają ograniczenia wynikające z wcześniejszych planów zagospodarowania przestrzennego, nie zwalnia gminy od odpowiedzialności odszkodowawczej za zaniechanie w tej materii, podobnie jak Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą za zaniechania legislacyjne.

Ekspozycja przez powoda podstawy prawnej dochodzonego roszczenia opartej na powołanych w podstawie kasacyjnej przepisach Konstytucji i Protokołu do Konwencji doprowadziło go z jednej strony do podniesienia zarzutu naruszenia art. 8 u.p.p.o.ś. w zw. z art. 84 ust. 1 u.o.k.ś. przez uznanie, iż znajdują one w sprawie zastosowanie, ale z drugiej strony upatruje także i w tych przepisach źródła swojego roszczenia, skoro zarzucił naruszenie art. 5 k.c., wskazując, że podniesienie przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczenia, opartego na przywołanych wyżej przepisach, stanowiło nadużycie prawa.

Sądy obu instancji trafnie przyjęły, że powód mógł dochodzić od Skarbu Państwa roszczenia o wykup przedmiotowej nieruchomości na podstawie art. 8 u.p.p.o.ś. w zw. z art. 84 ust. 1 u.o.k.ś., ale powództwo nie mogło zostać uwzględnione z racji skutecznego podniesienia przez pozwanego zarzutu przedawnienia tego roszczenia. Niemniej jednak, w świetle powołanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 grudnia 2014 r., 50/13, okoliczność ta nie pozbawia *a limine* roszczeń odszkodowawczych, ewentualnie roszczenia o wykup - o ile ustawodawca zdecyduje się uregulować ustawowo tego rodzaju formę rekompensaty dla tych właścicieli albo użytkowników wieczystych, których nieruchomości zostały przeznaczone na cel publiczny w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego obowiązującym 31 grudnia 1994 r., o ile takie przeznaczenie zostało utrzymane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uchwalonym pod rządem aktualnie obowiązującej ustawy. Są to bowiem odmienne podstawy prawne; Trybunał Konstytucyjny stwierdził niekonstytucyjność rozwiązań zawartych w ustawie planistycznej.

Według wiążących w postępowaniu kasacyjnym ustaleń faktycznych (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) po podjęciu przez Naczelną Radę Odbudowy m. W. w dniu 15 września 1948 r. uchwały w przedmiocie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru części osiedla pod nazwą W., przedmiotowa nieruchomość znalazła się w obszarze przeznaczonym pod zalesienie. W kolejnym planie zagospodarowania przestrzennego zatwierdzonym uchwałą Rady Narodowej m. W. nr 57 z dnia 6 grudnia 1982 r., nieruchomość ta została przeznaczona pod lasy i parki leśne z wiodącą funkcją leśną, zaś według obowiązującego do 31 grudnia 2003 r. miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego m. W., zatwierdzonego uchwałą nr [...] Rady m. W. z dnia 28 września 1992 r., obszar, w obrębie którego znajduje się ta nieruchomość został zaliczony do strefy ekologicznej miasta, dla której obowiązywały zakazy m.in. tworzenia nowych zespołów budownictwa mieszkaniowego, uszczuplania zwartych kompleksów lasów i gruntów leśnych, a także nakaz traktowania wszelkich inwestycji jako mogących spowodować pogorszenia stanu środowiska. Uchwałą Rady Narodowej m. W. z dnia 17 grudnia 1987 r. został utworzony M., którego część stanowi kompleks leśny „P.”, obejmujący nieruchomość powoda.

Z powyższego wynika, że zakres ograniczeń zarówno w przeznaczeniu nieruchomości powoda, jak i w korzystaniu z niej, wprowadzony w 1948 r., został w planie zagospodarowania z dnia 6 grudnia 1982 r. rozszerzony, co umożliwiło włączenie jej do obszaru utworzonego w 1987 r. M.. Wprowadzenie zmiany przeznaczenia tej nieruchomości w 1948 r. z budowlanego na ogólne leśne, umożliwiło następnie rozszerzenie wprowadzonych ograniczeń (m.in. przeznaczenie pod park leśny), gdyż konieczność zalesienia sama w sobie nie generowała jeszcze włączenia jej do parku leśnego. Po wejściu w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska nastąpiło jakościowe i ilościowe zwiększenie ograniczeń w korzystaniu z nieruchomości. Dalszą konsekwencją była decyzja Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 18 listopada 1996 r. o przekazaniu lasów i grunty leśne, w tym nieruchomość powoda, w bezterminowe i bezpłatne użytkowanie Miastu W..

Stosownie do art. 84 ust. 1 u.o.k.ś. właściciel nieruchomości położonej w strefie ochronnej (art. 71 ust. 1) lub w obszarze objętym ochroną, o której mowa

w art. 72, albo na terenach zieleni miejskiej lub w obrębie parku wiejskiego mógł żądać wykupu lub zamiany nieruchomości na inną, jeżeli korzystanie z niej w sposób dotychczasowy byłoby związane z istotnymi ograniczeniami lub utrudnieniami.

Na gruncie art. 8 p.w.p.o.ś. w zw. z art. 84 ust. 1 u.o.k.ś. w orzecznictwie wskazywano, że nie ma podstaw do różnicowania sytuacji wprowadzenia ograniczenia w czasie obowiązywania ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska, z ograniczeniami wprowadzonymi wcześniej, jeżeli trwały po wejściu w życie tej regulacji (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2009 r., I CSK 312/08, nie publ. i z dnia 1 grudnia 2010 r., I CSK 86/10, nie publ.), a ponadto podstawa prawna objęcia ich ochroną mogła wynikać nie tylko z przepisów tej ustawy, ale także przepisów innych ustaw (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2009 r., I CSK 312/08). Wykładnia tych przepisów i ocena tego rodzaju roszczeń już po wejściu w życie Konstytucji RP uwzględniała standardy demokratycznego państwa prawnego i wbrew stanowisku powoda istniała realna szansa na uwzględnienie jego roszczenia o wykup skierowanego przeciwko Skarbowi Państwa, gdyby zostało wniesione w terminie przewidzianym w art. 8 u.w.p.o.ś., tj. do 30 czerwca 2004 r. Tymczasem powód wniósł pozew o wykup we wrześniu 2015 r.

Zgodnie z art. 5 k.c. nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Wykonywanie prawa podmiotowego w sposób sprzeczny z tymi kryteriami jest bezprawne i z tego względu nie korzysta z ochrony jurysdykcyjnej. Norma zawarta w tym przepisie ma charakter wyjątkowy i może być stosowana tylko po wykazaniu wyjątkowych okoliczności, w sytuacji, gdy w inny sposób nie można zabezpieczyć interesu osoby zagrożonej wykonaniem prawa podmiotowego przez inną osobę (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 17 października 1969 r., III CRN 310/69, OSNCP 1970, nr 6, poz. 115) oraz w tych szczególnych przypadkach, w których wykorzystywanie uprawnień wynikających z przepisów prawa prowadziłoby do skutku nieaprobowanego w społeczeństwie ze względu na przyjętą w takim społeczeństwie zasadę współżycia społecznego.

Zasady współzycia społecznego to pojęcie niedookreślone, nieostre, a powoływanie się na sprzeczność z zasadami współzycia społecznego powinno wiązać się z wykazaniem, o jakie zasady współzycia społecznego w konkretnym wypadku chodzi oraz na czym polega sprzeczność danego działania z tymi zasadami. Taki charakter klauzul generalnych zawartych w rozważanym przepisie nakazuje ostrożne korzystanie z instytucji nadużycia prawa podmiotowego, a przede wszystkim wymaga wszechstronnego rozważenia okoliczności, aby w ten sposób nie doprowadzić do podważenia pewności obrotu prawnego. Zasadą bowiem jest, że ten kto korzysta ze swego prawa postępuje zgodnie z jego społeczno-gospodarczym przeznaczeniem i zasadami współzycia społecznego.

Przyjęcie przez sąd *meriti* nadużycia prawa podmiotowego przez wzgląd na zasady współzycia społecznego należy do kategorii ocennych i jest przejawem ich dyskrecjonalnej władzy. Dlatego też skuteczność podniesienia zarzutu naruszenia przez sąd drugiej instancji art. 5 k.c. jest uzależniona od tego, czy dokonanej przez ten Sąd ocenie można przypisać cechy dowolności (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2012 r., V CSK 409/11, nie publ.).

Zważywszy na bardzo znaczne, bo ponad jedenastoletnie opóźnienie w dochodzeniu roszczenia o wykup na podstawie art. 8 p.w.p.o.ś. w zw. z art. 84 ust. 1 u.o.k.ś. oraz niewykazanie usprawiedliwionych okoliczności w tak dużym opóźnieniu, odmowa przez Sąd drugiej instancji zastosowania art. 5 k.c. przy ocenie podniesienia przez pozwanego zarzutu przedawnienia, nie może zostać uznana za wadliwą. Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że powód już w latach 90-tych ubiegłego wieku miał wiedzę co do możliwości zgłoszenia tego roszczenia.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., uznając że z uwagi na zaniechania legislacyjne, po wyroku Trybunału Konstytucyjnego, które utrudniają identyfikację rodzaju roszczenia możliwego do skutecznej realizacji, zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony w rozumieniu art. 102 k.p.c. W ramach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy nie dokonuje kontroli rozstrzygnięcia o kosztach postępowania

apelacyjnego; powodowi przysługiwało tzw. zażalenie poziome na rozstrzygnięcie o kosztach za drugą instancję (ze względu na datę wyroku Sądu Apelacyjnego - art. 394² § 1 k.p.c. w brzmieniu sprzed nowelizacji z dnia 4 lipca 2019 r., która weszła w życie w dniu 7 listopada 2019 r.).

jw